

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק

כולל דחסידי סוכטשוב

כולל "סנה משה"
ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל

בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"

חיים סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה הודפת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 769

מסכת סוכה י"ג - י"ט ♦ מעשר שני ג', י"ב - ד', ד'

בס"ד, ט"ז אדר א' תשע"ד

השבוע בגליון

- ♦ סכך קני סוף
- ♦ סוכה תחת קורות בטון
- ♦ סכך מבית הקברות
- ♦ המתים מוחלים על כבודם

- ♦ האם סוכת עורו של לויטן כשרה?
- ♦ עור הלויטן לדפנות ולא לסכך
- ♦ במה מסככים?
- ♦ סכך "פלפונים"

דבר העורך

דרוש עובד

מידי שנה, בתחילת חודש אדר, מביא הרב פרץ ג. שליט"א יין משובח ועוגות מאפה בית למכביר, ולאחר שיעור הדף היומי הנמסר על ידו, הוא מכבד את הנוכחים בתקרובת.

יום הולדת הוא לו, ט' באדר. יום הולדתו של שיעור דף היומי בראשו הוא עומד. מידי שנה התרגשותו גדלה והולכת, כמו גם מספר המשתתפים, ולומדי השיעור יודעים זה עידן ועידנים, כי בעת שיטיבו את לבם במשקאות ובמגדנות, ישמיע באזניהם משל מעניין שיש בו כדי לאלף בינה.

בט' באדר בלילה, פלט מכשיר הפקס במערכת מאורות, כתב יד נרגש של אחד ממשתתפי השיעור, עם תוכן קְשָׁלוּ הנאה של מגיד השיעור "שלנו", כפי שהוא מכנה אותו בחיבה ובהערצה.

★ ★ ★

הוא כבר היה מתורגל עד כאב בגיונים המתסכלים. **זו** אינה הפעם הראשונה בחייו בה נפרד ממקום עבודה זמן לא רב לאחר שהתחיל לעבוד בו. סיבוב לשלום מכל העובדים, קבלת טפיחות חמלה בהבנה, מבט קדימה אל האופק, כאילו למרגלות הבניין ממתנה לו לימוזינה בדרכו אל המי-יודע-מה, ולבסוף, הוא חוזר לביתו, כמו תמיד, מובטל.

דף יא/ב אף סוכה דבר שאין מקבל טומאה וגידולו מן הארץ האם סוכת עורו של לויטן היא סוכה כשרה?

"יש שנהגו כשהיו יוצאים מן הסוכה היו אומרים: 'יהי רצון שנזכה לישב בסוכה של לויטן'". נוסח זה כתב הרמ"א (או"ח סימן תרס"ז) בשם הכל בו (סימן ע"א) המציין, כי מקורו ממנהר"ם מרוטנבורג, מגדולי רבותינו הראשונים ומאחרוני בעלי התוספות, ואילו בחיבורו דרכי משה (שם) כותב הרמ"א נוסח זה בתוספת שתי מילים: "יהי רצון שנזכה לישב בשנה הבאה בסוכה של לויטן".

בסידורים בני ימינו מוכר נוסח זה עם הקדמה: "כשם שקיימתי וישבתי בסוכה זו", ועם תוספת - "כך אזכה ואשב בשנה הבאה בסוכת עורו של לויטן".

מקור אמירה זו בגמרא (בבא בתרא, עה/א) האומרת כי "עתיד הקב"ה לעשות סוכה לצדיקים מעורו של לויטן". בגמרא מבואר, כי יהיו שיזכו ל'קמיע', ל'ענק' או ל'צלצל', והדרגה הגבוהה ביותר, לה אנו מייחלים, היא סוכה מעור לויטן (קובץ עדות א, קל"ח).

אמירת יהי רצון זה בתוספת המילים "לשנה הבאה", עוררה ביקורת רבה.

היו שטענו כי אמירת נוסח זה "טעות הוא, כי למה יקרב מיתתו במשך שנה אחת? כי סוכת עורו של לויטן לא תהיה בחייו, רק אחרי מותו לעולם הבא" (אוצר מאמרי חז"ל, ערך לויטן). ברם, הטוענים כן לא עיינו במקור בו נכתב הנוסח, ובו הובהר, כי 'עולם הבא' המוזכר בגמרא, אינו עולם הנשמות, אלא עולם ימות המשיח ותחיית המתים (קרבן שמואל, פתיחה, אות ק"ב), ואדרבה, אנו מתפללים כי נזכה במהרה לתחיית המתים ולביאת המשיח.

עדיין יש לברר, על איזו סוכה מדובר? סוכה גשמית, דוגמת הסוכה שאנו מקימים לחג הסוכות, או סוכה רוחנית, מעין "סוכת דוד הנופלת". במהרש"א (חינוכי אגודת בבא בתרא שם) מבואר, כי זכה הלויטן שיעשה בעורו שימוש של מצווה! הרי שמדובר בסוכה של המצווה. גם הנוסח, "לישב בשנה הבאה בסוכת עורו של לויטן" מוכיח, כי מדובר על סוכת חג הסוכות. אם לא כן, מה עניין שנה הבאה לכאן?!

בעל ה"ערוך לנר" (ביכורי יעקב, סימן תרס"ז ס"ק ד') תמה על כך ביותר, הן בסוגייתנו אנו למדים כי אין לסכך אלא בדבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ. הלויטן אינו נחשב גידול קרקע, כפי שכתב רש"י במפורש, שדגים אינם גידולי קרקע, ולפיכך, טומאה אמנם אינו מקבל, אך אינו ראוי לסיוכו, כי אינו גידול קרקע.

צעילוי נשמת

מרת **רבקה (אריקה) יעקבסון** ע"ה
ב"ר יהודה ז"ל
נלב"ע י"ט באדר תשס"ד
תנצב"ה
הונצחה ע"י בנה ידידו
הר"ר אריה דודרה יעקבסון הי"ו

צעילוי נשמת

הרב **משה צבי יוסף הלפרן** ז"ל
ב"ר שלמה ז"ל
נלב"ע ט"ו באדר תשל"ב
תנצב"ה
הונצח ע"י ידידו משפחות הלפרן שיחיו
קריית קרניצי - גבעת שמואל

צעילוי נשמת

הר"ר **מרדכי שלום לויטס** ז"ל
ב"ר מאיר ז"ל
נלב"ע י"ח באדר א'
תנצב"ה
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **לואיז** ע"ה בת מרגריט ע"ה
נלב"ע י"ג אדר תשע"ג **תנצב"ה**
הונצחה ע"י בעלה ידידו ניסן חקשורי שיחי

לפיכך הוא מסיק, כי יש לומר את הנוסח המקוצר, כפי שמופיע ברמ"א בשולחן ערוך: "שנזכה לישב בסוכה של לויתן", בלא לציין "בשנה הבאה", או-אז הכוונה לסוכה שתיבנה לצדיקים לעתיד לבא. כמו כן הוא מצדד, כי אפשר לומר: "שנזכה לישב לשנה הבאה בסוכת לויתן", בהשמטת המילה "עורו", היינו: סוכה שבה יוגשו מאכלי לויתן, אך הסוכה לא תסוכך בעורו.

עור הלויתן לדפנות ולא לסכך: בניסיון ליישב את הנוסח הרווח, היו שביקשו לטעון כי עור הלויתן ישמש כדפנות בלבד ולא כסכך (ראה בית אהרן, ח"א, עמוד תק"ב), והיו שטענו, כי עור הלויתן לא ישמש לסכך של ממש, אלא כתוספת נוי לקשט את הסוכה ולייפותה (ראה קרבן שמואל שם).

דף י"ד/א מסככין בנסרים

במה מסככים?

ענפי אילנות היו הסכך הרווח בכל הדורות. עד ימינו נשתמרה עדותם של פוסקים מלפני מאות בשנים: "נהגו העולם בשאר ארצות לכסות הסוכה בערבה או בגמי ובמדינות אלו בענפי אילנות" (לבוש, סימן תרכ"ט, סעיף י"ח). כדבר הזה כותבים בעל ביכורי יעקב (שם ס"ק ו'), בעל קיצור שולחן ערוך (סימן קל"ד סעיף ג') ובעל בן איש חי (שנה א' פרשת האזינו דין א').

"אילן" בגימטריה "סוכה": לדעת בן איש חי (שם, והובא בכף החיים סימן תרכ"ט), אף יש להדר לסכך בענפי אילנות, ש"אילן" בגימטריה "סוכה" - 91.

אלה הם החמרים שאין כל צורך לדון בכשרותם, אם טובים הם אם לאו, שהרי הם הולמים את הגדרת גמרתנו שגידול קרקע שאינו מקבל תומאה, כשר לסיכוך.

סכך "פלפונים": עתה נתמקד בסכך ה"פלפונים". סכך זה, הוא נסרים דקים המונחים זה לצד זה, ועשרות שנים רווח השימוש בו בירושלים עיר הקודש.

עם השנים התפתח דיון נרחב בספרי הפוסקים לדורותיהם, לגבי נסרים, קורות עץ, הראויים הם לסיכוך? הדיון מתפצל לשני חלקים. א. גזירת תקרה. ב. שלא יהא הסכך אטום לגשמים.

על "גזירת תקרה" אנו למדים בסוגייתנו, שחכמים אסרו לסכך בקורות עץ שרחבן ארבעה טפחים ויותר (כ-32 ס"מ לחומרא), מפני שנהגו להשתמש בקורות מסוג זה לתקרת הבית, וחששו חכמים שמא לאחר שישב תחתן בסוכה, יבוא לשבת בביתו תחת תקרת נסרים, ותקרה זו שבביתו פסולה מן התורה, לפי שאינה "סוכה" אלא "בית".

מתקופת המשנה והתלמוד חלו שינויים באופי הבנייה וצורתה, ורווח השימוש בנסרים שרחבם פחות מארבעה טפחים, ולפיכך כתב בשו"ע הרב (או"ח, סימן תרכ"ט, סעיף ל"ב): "בזמן הזה שמסככין הבתים בנסרים שאין ברוחבן ג' טפחים, יש לפסול סוכה המסוככת אפילו בנסרים שאין ברוחבן ג' טפחים. אבל מותר לסכך בנסרים קצרים מאד, שאין דרך לעשות תקרת בית מנסרים קצרים כאלו...". בסיום דבריו הוא מסכם: "נהגו העולם שלא לסכך בהן כלל".

ברם, הפלפונים, רחבם 2 ס"מ, הם צרים ואין להגדירם כ"נסרים" כלל, וממילא אין בהם חשש "גזירת תקרה".

כל שנותר לדון בהם הוא מחמת דעת רבינו תם.

רבינו תם סובר שסכך אטום לגשמים פסול (הפוסקים נחלקו אם פסול מן התורה או מחשש שמתוך שיישב בסוכה אטומה לגשמים, יישב בתוך ביתו - וכך נוקט המשנה ברורה). להלכה נקטו הפוסקים כי יש לחשוש לדעתו, ומפני כך נהגו שלא לסכך בנסרים משוייפים היטב, אף שאינם רחבים ארבעה טפחים, לפי שאפשר להניחם זה לצד זה ולהדקם באופן שלא יחדרו גשמים ברווח שביניהם, כפי שפסק השולחן ערוך (על פי דברי הטור בשם הסמ"ק), כי "נהגו שלא לסכך בהן כלל".

עם זאת, בסכך ה"פלפונים" שרחבו כה צר, אין אפשרות לסכך באופן שלא יחדרו גשמים לסוכה, ויתכן שאינם כלולים בדברי השולחן ערוך. ואכן, גדולי וגאוני ירושלים לדורותיה, הכשירוהו לבוא בסוכה לכתחילה ללא פקפוק.

בשם החזון איש נמסר, כי לא היתה דעתו נוחה מסכך זה (ראה ספר הסוכה עמוד רפ"א).

סכך קני סוף: סכך נוסף שרווח ביותר הוא קני סוף עגולים. במקביל לתפוצתו הרבה בימינו, מעניין להיווכח, כי לדעת הפרי מגדים, "יש לפקפק" בכשרותו! שכן, כידוע, אסור לסכך את הסוכה בנסרים, משום "גזירת תקרה", שמא לבסוף יישב אדם בתוך ביתו ולא ייצא לסוכה, מפני שבעבר היו התקרות עשויות נסרים. לפיכך חושש הפרי מגדים, שמא גם קני הסוף כלולים ב"גזירת תקרה". ברם, הפוסקים העירו, כי פשוט ביותר שקני הסוף המוכרים לנו, הגדלים על המים, אינם נכללים בגזירת תקרה (שו"ת בית ישראל, או"ח, סימן ו').

דף י"ז/א סכך פסול פוסל בארבעה

סוכה תחת קורות בטון

סוכות רבות ממוקמות תחת עצמים. האם מפני כך הן פסולות?

ובכן, סוכה המסוככת על ידי סכך פסול שרחבו ארבעה טפחים - פסולה. וכגון, סוכה שבמרכזה

אותו היום היה מהלך ברחובות קריה כמי שהתבשר בשורה מרנינה, ואכן כך ממש אירע לו. לאחר שבועות משמימים וימים אפורים שחלפו עליו ללא עשייה, התמזל מזלו והוא נתקל במודעה צדדית בעיתון, בזו הלשון: "דרוש עובד מסור. תכונות נדרשות: השתלבות בסביבת עבודה שקטה".

הוא היה מסור, ככל שידוע לו, וסביבת עבודה שקטה הלמה ביותר את שלהי העשור הרביעי לחייו. מספר הטלפון הזעיר שפורסם בשולי המודעה הוביל אותו לפגישה עם אדם שהגדיר את עצמו כאחראי על קבלת עובדים במפעל, אך לא כאחראי על חלוקת העבודה ויעדי הביצוע. כך השיב לו האחראי במענה לשאלה, מה תוכן העבודה ומה טיבה.

יהיה מה שיהיה.

סביבת עבודה שקטה אינה דבר של מה בכך, חזר והרהר לעצמו בשובו לביתו ושאלות שונות חצו את מחשבותיו ולא נתנו לו מרפה. עדיין לא ידע מה נדרש ממנו, במה עוסקים במקום העבודה החדש. כמו חלל ריק.

"עיקר התקבלת לעבודה ונקבעה לך משכורת נאה", הדהד באזניו המשפט שבוודאי תפסיר רעייתו לכשישוח לה על מה שאירע עמו ועל הקורות העלומות.

הוא התייצב בשערי המבנה זמן מה לפני השעה שמונה.

אט-אט החלו אנשים שונים להתכנס ולהבלע בתוכו.

הוא עקב אחריהם בעירנות, אולי מי מהם הודרך להמתין לו ולהובילו לחדר עבודתו, תוך הסבר על מהותה. אנשים רבים חלפו על פניו, מהם משוחחים ביניהם בעלילות, אחרים עברו שקועים בתוך עצמם, יש שפסעו ברישול וכמעט הדפוהו והפילוהו.

איש לא התייחס אליו.

שארן הנכנסים אל הבניין פסק והוא עדיין נותר על עמדו.

הוא החל להסתובב בתוך הבניין, מתוך מטרה לחתור לבדו אל מקום עבודתו. הוא עבר על פני חדרים מהם נשמע צחוק מתגלגל, הקלדת מקשים, נקישת קלסרים. עובדים חלפו על פניו נושאים עגלות מסמכים וניירת מעברו האחד של הבניין לעברו השני, וכל ניסיון שלו להבין מה מתרחש במקום ומה עליו לעשות - לא צלח.

חדור מוטיביצה ותחושת שליחות הופיע למחרת היום. הוא יגלה מה מתרחש כאן ויתחיל ליישם את עבודתו. לתדהמתו גילה כי אין מנהל עבודה. בדמיניו חלפו דמויות אימתניות שונות של מנהלי עבודה שהטילו עליו את יראתם במהלך השנים, ולפתע הבעיתו חוסר המרות, כילד ברחוב סואן שאיבד את ידו של אביו.

כסוף אותו שבוע כבר סיגל לעצמו את ארשת פניהם המשועממת של מרבית העובדים. תסכולו גבר והלך. מערכת משימות - אין. לא ברור מה תפקידו של המפעל. כללי עבודה - מעולם לא היו. "יש לי מרץ רב", שח לרעייתו שהבליעה חיוך מאחורי גבו, "ואין לי היכן ליישמו".

הוא ניסה לארגן בחירות לוועד עובדים, אך לא היה צורך, "תהיה היושב ראש ותקבל את כל ההחלטות" הפטירו לעברו ביבושת עשרה עובדים אליהם פנה. חיפוש בספר הטלפונים, כיצד מוגדר המפעל, הניב הגדרה בלתי ברורה: "מפעל לפתרונות מתקדמים".

רב היה יאוש.

הוא ניסה לפחות לעשות סדר במפעל. למקם דברים במקום הנכון, להזיז את מה שצריכים היו להזיז מזמן ולהשרות אווירה נעימה. ברנש שחלף לידו פלט: "סבא שלי אמר לי, מה זה 'סדר' - להזיז את זה מפה לשם ואת זה משם לפה. בשביל מה?!" תשאר את זה פה ואת זה שם".

מצב רוחו הדרדר פלאים, הוא הילך מזועזע ומבולבל, אינו מבין להיכן נקלע.

לאחר חודש תמים גילה לתדהמתו, כי בכניסה למבנה נתלתה מודעה המבשרת כי נשיא החברה אמור להופיע לסיור מקיף כדי לבדוק את יעילות העובדים... הוא לא ידע אם לצחוק או לבכות.

מה אומלל הוא האיש שאינו זוכה להכוונה ולהדרכה לצעדי בחיים. אשורינו ומה טוב חלקנו כיהודים של תורה, שהתשוקה הפנימית לחיות חיי יצירה בעלי משמעות, זוכה להכוונה מיום עמדתו על דעתנו. הכל ברור ומוגדר. במהלך כל ימי חייו של האדם, התורה מכוונת ומלמדת אותו בכל התקדמות ועשייה. יהודי של תורה חש סיפוק עם כל מעשה בימי חייו. הכל עם משמעות ותכלית.

"וחיי עולם נטע בתוכנו".

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

עוברת קורת בטון ברוב ארבעה טפחים, הרי היא פסולה מפני שקורת הבטון היא סכך פסול. הבה נבדוק את דינה של סוכה הממוקמת תחת קורות בטון אחדות, אך לפני כן נקדים בקצרה את דין "לבוד", עליו למדנו במסכת שבת ובמסכת עירובין ובמסכתנו.

דין "לבוד": דין "לבוד" קובע, כי אויר ששיעורו פחות משלשה טפחים, הרי הוא כמי שאינו. הלכה למשה מסיני זו באה לידי שימוש נפוץ בדיני מחיצה. מחיצה שיש בה חלל ששיעורו פחות משלשה טפחים, נחשבת מחיצה כשרה, מפני שהחלל כמי שאינו.

עתה נתמקד בסוכתנו, שקורות בטון אחדות חולפות בה.

המדובר על קורות בטון שאין בכל אחת מהן שיעור ארבעה טפחים, אך בכולן יחד יש שיעור ארבעה טפחים ויותר, והמרווח בין קורה לקורה הוא פחות משלשה טפחים; הכשרה היא הסוכה אם לאו, ומדוע?

בדיון זה הסתפקו בעלי התוספות (ד"ה אילו), האם מדין "לבוד" כל קורה מצטרפת לחברתה ולפנינו קורה עבה בשיעור ארבעה טפחים ויותר, או שמא, אין להחשיבן כקורה אחת מדין "לבוד", אלא כל קורה עומדת בפני עצמה ואינה פוסלת את הסוכה.

דברי בעלי התוספות נידונו רבות בבתי המדרשות מהיבטים שונים, ואנו נתמקד בחלק מדבריו של בעל קהילות יעקב זצ"ל (סימן י"ג) המבאר את צדדי הספק של בעלי התוספות.

ברור לכל, אומר בעל קהילות יעקב, שדין "לבוד" קובע כי האוויר שבחלל בטל והחלל נחשב כמקום סתום. זו הסיבה שמחיצה שיש בה חלל פחות משלשה טפחים, היא מחיצה כשרה. בזאת לבד אין עילה לפסול את סוכתנו, מפני שדין "לבוד" אינו קובע שהחלל נחשב כסתום בסוג החומרים שסביבו ועל ידי כך נחשבות הקורות, כולל החלל שביניהן, כקורת בטון ענקית, אלא כל שנקבע הוא, כי החלל סתום ותו לא.

ברם, בעלי התוספות הסתפקו אם דין "לבוד" גם מגדיר את האוויר שבחלל כמי שאינו. הוא בטל ואינו חשוב עד כדי כך, שכביכול אינו קיים כלל! עתה מתבהר ועולה במלא עוזו ספקם של בעלי התוספות; אם אכן האוויר שבין הקורות כמי שאינו, הרי שיש להתייחס אל הקורות כניצבות זו לצד זו בלא רווח ביניהן, או-אז לפנינו קורת בטון רחבה הפוסלת את הסוכה...

ראוי לציין כי בעלי התוספות התייחסו לסכך פסול העובר בתוך הסוכה, תחת הסכך, אך כמה מהאחרונים נוקטים, כי דין זהה גם לסכך פסול העובר מעל הסוכה.

להלכה לא נפשט ספקם של בעלי התוספות, ולפיכך פוסק השולחן ערוך (או"ח, סימן תרל"ב, סעיף ד'), כי ספק אם סוכה מעין זו כשרה. לפיכך, אין לעשות סוכה תחת קורות בטון שהמרחק ביניהן פחות מ-24 ס"מ ושיעורן הכולל 32 ס"מ (ראה בהרחבה בקובץ ישורון ח"ט במאמרו של הגרש"י גלבר שליט"א).

דף יט/א צלתה מרובה מחמתה

סכך מבית הקברות

חג הסוכות ידע במהלך הדורות מחסורים מסוגים שונים. בדרך כלל היו אחד ממיני ארבעת המינים, או כולם יחד, עומדים במוקד המחסור. אולם, בשנת תרפ"א אירע מחסור בסכך, בסמבור אשר בגליציה.

מחיר הסכך האמירי: האיכרים שבמשך השנים נהגו להביא סכך לממכר לרגל חג הסוכות, התאגדו והעלו את השער, ולא זו בלבד אלא שהביאו כמות מועטה שלא היה בה כדי לספק את כל יושבי העיר. יהודי העיר הנבוכים פנו אל רבם, הגאון רבי אהרן לוי, אשר לימים שימש כרבה של רישא, ושאלוהו, אם הם רשאים ליטול מענפי אילנות ומעשבים המסוככים על הקברים.

את תשובתו (שו"ת אבני חפץ סימן צ"ה) העלה רבי אהרן לוי על הכתב ב"ג בתשרי, יום לפני כניסת החג, ונקל לשער כי הכל עמדו וציפו בדריכות להכרעתו.

בשני דיונים שונים לחלוטין דן רבי אהרן בתשובתו.

האחד, "כתותי מכתת שיעוריה", והשני, שימוש בענפי אילן של בית קברות.

"כל העומד להישרף - כשרוף": להלכה נפסק לאור תקנת חכמים, כי אין להשתמש בצומח המסוכך על קברים, אלא יש לשורפו במקומו (שו"ע י"ד סימן שס"ח). כידוע, חפץ שדינו להשרף הרי הוא כשרוף! וכגון, אתרוג, לולב או שופר של עבודה זרה, שדינם להשרף, אינם ראויים לשימוש מצווה, מפני שהם נחשבים כנעדרי השיעור הדרוש; למשל לולב זה, אינו בעל שיעור ארבעה טפחים.

האם אפשר לומר, כי מאחר שגם בסכך נאמר שיעור "צילתה מרובה מחמתה", הרי שסכך הגדל על הקברים ועומד להישרף מתקנת חכמים, הרי הוא כאילו כתות ונטול שיעור, ואי אפשר לסכך בו?

"התחברתי והרגשתי את מתיקות התורה"

בדרך, בבית, בעבודה,
24 שעות ביממה
מתחברים לשיעור
המרתק

להאזנה חייגו:

073-2951342

למסכת הנלמדת הקישו 1

בעלות שיחה רגילה

לעילוי נשמת

ז"ל שלום גרניט ז"ל

ב"ר משה ז"ל

נלב"ע כ' באדר א' תשע"א

תנצב"ה

הונצח ע"י בני המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר שלמה לוי ז"ל בן לוי ז"ל

ובנו יאיר לוי ב"ר שלמה ז"ל

נלב"ע י"ט באדר תשע"ב תנצב"ה

הונצחו ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר יהודה זאב קוטלייר ז"ל

ב"ר יעקב ז"ל נלב"ע י"ז באדר ב' תשס"ג

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הרה"צ ר' יעקב מרדכי מרקוביץ ז"ל

ב"ר יצחק ז"ל נלב"ע ח"י באדר ב' תשכ"ז

תנצב"ה

הונצח ע"י בני ידידיו

הר"ר צבי מרקוביץ ומשפ' שיחיו

חשיבות החפץ בטלה, לא הוא עצמו: רבי אהרן מסביר, כי כמובן שאין קשר בין הדברים. שכן, כל שעושה ההגדרה "כל העומד להישרף - כשרוף" הוא, שדין הכליוי המוטל על החפץ נוטל ממנו את חשיבותו וכבר כעת דבקים בו ההגדרות שיחולו עליו לאחר השריפה. כלומר, החפץ אינו אבד מן העולם, אלא מאבד את חשיבותו. מעתה, אין כל עילה שסכך זה לא יהא ראוי למצווה, מפני שההלכה שעל הסכך להיות "צלחה מרובה מחמתה" אינה שיעור בכמות הסכך, אלא זו דרישה מציאותית שהסוכה תהא מסוככת באופן כזה שיהיה צל, ודרישה זו התמלאה [ראה גם בחידושי רבינו חיים הלוי הלכות שבת פרק י"ז הלכה י"ב].

הנאה מחפץ הגדל בבית הקברות: לאחר מכן הוא נפנה לעניין הנאה מחפץ הגדל בבית הקברות, והוא דן בדבר מהיבטים אחדים.

המתים מוחלים על כבודם: ראשית הוא טוען, הן מקורו של איסור הנאה זה הוא מפני כבוד המתים (רמ"א שם). מסוגיות שונות העוסקות בדיני כבוד המתים הוא מוכיח, כי אם אפשר לשער שהמת מוחל על כבודו לצורך מסויים, פג האיסור. ברי, כותב רבי אהרן, כי נח להם למיתי סמבור שבני העיר יסככו את סוכותיהם כדין, ולפיכך הם מוחלים על כבודם [אולם על טעם זה כתב, כי יתכן שבאילן האיסור הוא מצד הדין ולא רק מצד כבוד המתים].

זאת, ועוד: איסור הנאה מן הצומח על הקברים הוא מדרבנן, ויתכן שלא גזרו חכמים במקום שהאיסור גורם למניעת קיום מצווה מן התורה [כפי שמצאנו בדברי התוספות, ביצה ל"ב. אולם, כמובן שאין כל המקומות שווים].

"מצוות לאו ליהנות ניתנו": מלבד זאת, כלל גדול נקוט בידינו - "מצוות לאו להנות ניתנו" (ראש השנה, כח/א), והמקיים מצווה אינו נחשב כמי שנהנה מן החפץ, וממילא, אין כל איסור להשתמש בעצים לצורך מצוות הסוכה שהרי אינו נהנה מהם [בדין זה נחלקו רבותינו האחרונים, אם גם לגבי מצוות סוכה שעיקרה "דירור", נאמר כלל זה. עיין שו"ת נודע ביהודה מהדו"ת סימן קל"ג וכן דעת האבני מילואים סימן כ"ח ס"ק ס', ועוד מהאחרונים. אולם, בעל עונג יום טוב, סימן נ', מתיר ישיבה בסוכה שנאסרה בהנאה].

סכך הקברים בטל ברוב: סברה מעניינת נוספת עולה מדבריו, כי הואיל ורוב ענפי בית הקברות ראויים לסיכוך, והדין הוא רק על האילנות המסככים על הקברים עצמם, נמצא שמעט הענפים הגדלים על הקברים בטלים ברוב הענפים האחרים [וע"ש שחידש וביאר, כי לא נאמר כאן דין "אין מבטלים איסור לכתחילה", וצ"ע בסברתו שם, אולם הביא מדברי הפמ"ג כדבריו]. אפשר לתאר כי אותה שנה מלאו סוכותיה של סמבור בענפי בית הקברות.

פותרים מוצאים מבינים

יצא לאור

חלקו

מבית מאורות ההלכה כרך נוסף בסדרה המיוחדת שנותנת תשובה מידית לכל שאלה הלכתית

סיכום של ספרי ההלכה האחרונים • ניסוח בהיר וקולח • כ-3500 ערכים במפתח העניינים

ניתן להשיג בחנויות המובחרות | מאורות הדף היומי: 1700-500-151

